

ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕਿ ਸੰਸਥਾ 'ਤੇ ਰੋਕ ਸੀ ਜਾਂ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 279(1A) ਦੇ ਤਹਿਤ ਮੁਲਾਂਕਣਕਰਤਾ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਮੁਕੱਦਮਾ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ 'ਤੇ ਰੋਕ ਸੀ ਜੇਕਰ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੇ ਧਾਰਾ ਦੀ ਉਪ ਧਾਰਾ (4A) ਦੇ ਤਹਿਤ ਮੁਲਾਂਕਣਕਰਤਾ 'ਤੇ ਲਗਾਏ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਜੁਰਮਾਨੇ ਨੂੰ ਮੁਆਫ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। 271. ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਨੋਟਿਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜੁਰਮਾਨੇ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਮੁਲਾਂਕਣ ਦੀ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਇਨਕਮ-ਟੈਕਸ ਅਪੀਲੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੁਆਰਾ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਧਾਰਾ 271(4A) ਦੇ ਤਹਿਤ ਕਾਰਵਾਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਡਿਸਚਾਰਜ ਦਾ ਹੁਕਮ ਟਿਕਾਉ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।

(16) ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਮੌਜੂਦਾ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਸਿੱਖਿਅਤ ਚੀਫ਼ ਜੁਡੀਸ਼ੀਅਲ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ, ਕੁਰੂਕਸ਼ੇਤਰ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਵਿਦਵਤਾ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਚੀਫ਼ ਜੁਡੀਸ਼ੀਅਲ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ, ਕੁਰੂਕਸ਼ੇਤਰ ਨੂੰ ਉਸ ਪੜਾਅ ਤੋਂ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਨਾਲ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ 'ਤੇ ਇਹ ਡਿਸਚਾਰਜ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦੀ ਮਿਤੀ 'ਤੇ ਸੀ।

ਡਿਸਕਲੇਮਰ:- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ, ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ-ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਗੁਲਜ਼ੇਬਾ

ਐਸ.ਸੀ.ਕੇ

ਵੀ.ਐਸ. ਅਗਰਵਾਲ ਜੇ.

ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ, - ਪਟੀਸ਼ਨਰ

ਬਨਾਮ

ਹਰੀ ਦਾਸ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ, - ਜਵਾਬਦੇਹ

1996 ਦਾ ਸੀਡਬਲਯੂਪੀ ਨੰਬਰ 11791

17 ਨਵੰਬਰ 1998 ਈ

ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ, 1950 - ਆਰਟੀਕਲ 226/227 - ਉਦਯੋਗ, ਬਿਲਡਿੰਗ ਅਤੇ ਸੜਕਾਂ ਵਿਭਾਗ ਰਾਜ ਦੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਭੂਸੱਤਾ ਕਾਰਜਾਂ ਨੂੰ ਨਿਭਾਉਂਦਾ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ - ਇੱਕ ਉਦਯੋਗ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ - ਸਰਬਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਬਦਬਾ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਟੈਸਟ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਭਲਾਈ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਜਾਂ ਆਰਥਿਕ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਮੰਨਿਆ, ਕਿ ਇਹ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਫੰਕਸ਼ਨ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਭੂਸੱਤਾ ਸਨ। ਬਿਲਡਿੰਗ ਅਤੇ ਸੜਕਾਂ ਵਿਭਾਗ, ਇੱਕ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਇਹ ਰਾਜ ਦੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਭੂਸੱਤਾ ਕਾਰਜਾਂ ਨੂੰ ਨਿਭਾਉਂਦਾ ਦਿਖਾਈ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ,

ਤਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਇੱਕ ਉਦਯੋਗ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਬਗਲੋਰ ਵਾਟਰ ਸਪਲਾਈ ਅਤੇ ਸੀਵਰੇਜ ਬੋਰਡ ਬਨਾਮ ਏ. ਰਾਜਪੱਤਾ ਅਤੇ ਹੋਰ, 1978 (2) ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਪ੍ਰਬਲ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਟੈਸਟ

SCC 213, ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਭਲਾਈ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਜਾਂ ਆਰਥਿਕ ਸਾਹਸ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ, ਇਹ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ ਕਿ ਲੇਬਰ ਕੋਰਟ ਨੇ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ ਉਦਯੋਗ ਮੰਨਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਹਰੀ ਚੰਦ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਸੀ.ਡਬਲਯੂ.ਪੀ. ਨੰਬਰ 11790 ਆਫ 1996 ਦਾ ਫੈਸਲਾ 11 ਨਵੰਬਰ, 1997 ਨੂੰ। ਇਹੀ ਸਵਾਲ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.ਡੀ. (ਬੀ ਐੱਡ ਆਰ) ਵਿਭਾਗ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਸੀ। ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਉਦਯੋਗ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ। ਵੱਖਰਾ ਨਜ਼ਰੀਆ ਲੈਣ ਦਾ ਕੋਈ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ।

(ਪੈਰਾ 10)

ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ, 1950—ਆਰਟ. 226— ਰੇਸ ਜੂਡੀਕਾਟਾ — ਦੂਜੇ ਸੰਦਰਭ ਦੀ ਸਾਂਭ-ਸੰਭਾਲ —ਪਹਿਲਾਂ ਸੰਦਰਭ ਨੇ ਇਹ ਮੰਨਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਬੀ. ਐੱਡ ਆਰ. ਵਿਭਾਗ ਕੋਈ ਉਦਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ —B&R ਵਿਭਾਗ ਨੂੰ ਉਦਯੋਗ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ—ਦੂਜਾ ਹਵਾਲਾ ਮੇਨਟੇਬਲ—ਰੈਜ਼ ਜੂਡੀਕੇਟਾ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਰੋਕਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ—ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਨੁਕਤੇ 'ਤੇ ਗਲਤ ਫੈਸਲੇ ਨਹੀਂ ਰੇਸ ਜੂਡੀਕਾਟਾ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ .

ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਨੁਕਤੇ 'ਤੇ ਗਲਤ ਫੈਸਲੇ ਨਿਆਂ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ। ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਮਥੁਰਾ ਪ੍ਰਸਾਦ ਸਰਜੂ ਜੈਸਵਾਲ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਦੇਸੀਬਾਈ ਐਨਬੀ ਜੀਜੀਭੋਏ, ਏਆਈਆਰ 1971 ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ, 2355 ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਸਵਾਲ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਗਲਤ ਫੈਸਲੇ ਰੈਜ਼ਿਊਡੀਕੇਟ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ।

(ਪੈਰਾ 11)

ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਐਸ.ਕੇ.ਸ਼ਰਮਾ, ਸੀਨੀਅਰ ਡੀ.ਏ.ਜੀ., ਪੰਜਾਬ ।

ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 1 ਲਈ ਕੇ.ਐਸ.ਡਡਵਾਲ, ਐਡਵੋਕੇਟ ।

ਨਿਰਣਾ

ਵੀ.ਐਸ. ਅਗਰਵਾਲ, ਜੇ.

(1) ਇਸ ਸਾਂਝੇ ਫੈਸਲੇ ਰਾਹੀਂ, ਦੋ ਸਿਵਲ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੰ: 11791 ਅਤੇ 13993 ਆਫ 1996 ਦਾ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸਵਾਲ ਇੱਕੋ ਜਿਹੇ ਹਨ।

(2) ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਨੇ ਪ੍ਰੀਜ਼ਾਈਡਿੰਗ ਅਫ਼ਸਰ, ਲੇਬਰ ਕੋਰਟ, ਜਲੰਧਰ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਹੁਕਮਾਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ। ਪੰਜਾਬ ਸਟੇਟ ਬਨਾਮ ਹਰੀ ਦਾਸ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਸਬੰਧਤ ਤੱਥ ਇਹ ਹਨ ਕਿ ਹਰੀ ਦਾਸ ਨੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਸੀ ਕਿ ਉਹ 10 ਅਗਸਤ, 1990 ਨੂੰ ਲੋਕ ਨਿਰਮਾਣ ਵਿਭਾਗ (ਬਿਲਡਿੰਗਜ਼ ਐਂਡ ਰੋਡਜ਼) ਸੂਬਾਈ ਡਵੀਜ਼ਨ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਵਿੱਚ ਬੇਲਦਾਰ ਵਜੋਂ ਨੌਕਰੀ ਕਰਦਾ ਸੀ। 6 ਜੁਲਾਈ, 1981 ਤੱਕ ਲਗਾਤਾਰ ਕੰਮ ਕੀਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਨੋਟਿਸ, ਚਾਰਜ-ਸ਼6 ਈਟ ਜਾਂ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ।

ਛਾਟੀ ਮੁਆਵਜ਼ਾ। ਉਸ ਨੂੰ ਰੁਪਏ ਮਿਲ ਰਹੇ ਸਨ। 385 ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨਾ ਉਸਦੀ ਦਿਹਾੜੀ। ਉਸ ਨੇ ਡਿਮਾਂਡ ਨੋਟਿਸ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਲੇਬਰ ਕੋਰਟ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ। ਉਕਤ ਹਵਾਲਾ ਲੇਬਰ ਕੋਰਟ ਨੇ ਸਿਰਫ਼ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਲੋਕ ਨਿਰਮਾਣ ਵਿਭਾਗ ਕੋਈ ਉਦਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਉਸ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਇੱਕ ਤਾਜ਼ਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਲੋਕ ਨਿਰਮਾਣ ਵਿਭਾਗ ਇੱਕ ਉਦਯੋਗ ਹੈ। ਦਾਇਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਨੇ ਵੀ ਇਸੇ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਲੋਕ ਨਿਰਮਾਣ ਵਿਭਾਗ (ਇਮਾਰਤਾਂ ਅਤੇ ਸੜਕਾਂ) ਉਦਯੋਗਿਕ ਵਿਵਾਦ ਐਕਟ ਦੇ ਅਰਥਾਂ

ਦੇ ਅੰਦਰ ਕੋਈ ਉਦਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਰਮਚਾਰੀ ਨੇ 240 ਦਿਨ ਪੂਰੇ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਹਵਾਲਾ ਸੰਭਾਲਣ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਪਟੀਸ਼ਨ ਉਠਾਈ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਕਰਮਚਾਰੀ ਨੂੰ ਇੱਕ ਖਾਸ ਸਮੇਂ ਲਈ, ਇੱਕ ਖਾਸ ਕੰਮ ਲਈ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ, ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਛਾਂਟੀ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਨਹੀਂ ਸੀ।

(3) ਸਿੱਖਿਅਤ ਲੇਬਰ ਕੋਰਟ ਨੇ ਮੁੱਦਿਆਂ ਨੂੰ ਫਰੇਮ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਮੰਨਿਆ ਕਿ *ਰੈਸ ਜੂਡੀਕਾਟਾ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ* ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਪੀਡਬਲਯੂਡੀ (ਬੀ ਐੱਡ ਆਰ) ਵਿਭਾਗ ਇੱਕ ਉਦਯੋਗ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਸੇਵਾਵਾਂ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਜਾਂਚ ਦੇ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਕਰਮਚਾਰੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਛਾਂਟੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪਿਛਲੇ 12 ਮਹੀਨਿਆਂ ਵਿੱਚ 240 ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮਾਂ ਪੂਰਾ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਹਵਾਲੇ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਜਵਾਬਦੇਹ-ਕਰਮਚਾਰੀ ਦੀ ਬਰਖਾਸਤਗੀ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਦੇਰੀ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਅਤੇ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਪਹਿਲੇ ਹਵਾਲਾ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਕਰਮਚਾਰੀ 27 ਅਕਤੂਬਰ, 1988 ਤੋਂ ਬਾਅਦ 20 ਜੁਲਾਈ, 1995 ਤੱਕ ਉਜਰਤ ਦੇ ਤੀਜੇ ਹਿੱਸੇ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਉਸ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੂਰੀ ਤਨਖਾਹ। ਬੇਸ਼ੱਕ, ਉਸ ਨੂੰ ਬਹਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

(4) *ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਇੰਜੀਨੀਅਰ, ਸੈਂਟਰਲ ਵਰਕਸ ਡਿਵੀਜ਼ਨ, ਪੀ. ਡਬਲਯੂ. ਡੀ. ਬੀ. ਐੱਡ. ਆਰ. ਸ਼ਾਖਾ, ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ* ਬਨਾਮ *ਹਰਦੇਵ ਸਿੰਘ* ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸਨ। ਇੱਥੇ, ਪਹਿਲਾਂ ਕੋਈ ਹਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਸਿੱਖਿਅਤ ਲੇਬਰ ਕੋਰਟ ਨੇ 7 ਸਤੰਬਰ, 1995 ਨੂੰ ਹਵਾਲਾ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਅਤੇ ਬਰਖਾਸਤਗੀ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਟਾਲ ਦਿੱਤਾ। ਇਹ ਹਦਾਇਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਸੇਵਾ ਦੀ ਨਿਰੰਤਰਤਾ ਦੇ ਨਾਲ ਅਤੇ ਪਿਛਲੀ ਤਨਖਾਹ ਦੇ ਇੱਕ ਤਿਹਾਈ ਵਾਧੇ ਦੇ ਲਾਭ ਨਾਲ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਵਾਪਸ ਲਿਆ ਜਾਵੇ।

(5) ਰਾਜ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਸਿੱਖਿਅਕ ਵਕੀਲ ਨੇ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਛਾਂਟੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਜਿਸ ਲਈ ਕਰਮਚਾਰੀ ਨੂੰ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਉਹ ਪੂਰਾ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਤਜਵੀਜ਼ ਨੂੰ ਵਿਵਾਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਅਜਿਹਾ ਸੀ, ਤਾਂ ਉਸੇ ਨੂੰ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਸਮੱਗਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਜਾਂ ਲੇਬਰ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਂਦੀ ਗਈ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਜੋ ਇਹ ਦਰਸਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ ਕਿ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ

ਦੀ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਪੂਰੀ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਇਸ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ।¹

(6) ਮੁੱਖ ਦਲੀਲ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਲੋਕ ਨਿਰਮਾਣ ਵਿਭਾਗ (ਇਮਾਰਤਾਂ ਅਤੇ ਸੜਕਾਂ) ਕੋਈ ਉਦਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਕਰਮਚਾਰੀ ਨੂੰ ਕੋਈ ਰਾਹਤ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

(7) ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਮਾਮਲਾ ਹੈ *ਬੰਗਲੌਰ ਵਾਟਰ ਸਪਲਾਈ ਅਤੇ ਸੀਵਰੇਜ ਬੋਰਡ ਬਨਾਮ ਏ. ਰਾਜਪਾ ਅਤੇ ਹੋਰ*, (1)। ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿ ਕੀ ਵਿਭਾਗ ਇੱਕ 'ਉਦਯੋਗ' ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦੀ ਜਾਂਚ ਨੂੰ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਪੈਰਾ 143 ਵਿੱਚ ਸੰਖੇਪ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ:-

“143. ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਕੁਦਰਤ ਟੈਸਟ:

- (a) ਜਿੱਥੇ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਦਾ ਇੱਕ ਕੰਪਲੈਕਸ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੁਝ ਛੋਟੇ ਲਈ ਯੋਗ ਹਨ, ਬਾਕੀ ਨਹੀਂ, ਕੁੱਲ ਉੱਦਮ 'ਤੇ ਕਰਮਚਾਰੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੁਝ 'ਵਰਕਰ' ਨਹੀਂ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਦਿੱਲੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ (ਸੁਪੈਰਾ) ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਕੁਝ ਵਿਭਾਗ ਮਾਲ ਦੇ ਉਤਪਾਦਕ ਨਹੀਂ ਹਨ ਅਤੇ "ਸੇਵਾਵਾਂ ਜੋ ਪਲੇਟ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ, ਤਾਂ ਵੀ, ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਅਤੇ ਵਿਭਾਗਾਂ ਦੀ ਏਕੀਕ੍ਰਿਤ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਨਾਗਪੁਰ (ਸੁਪੈਰਾ) ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਵਿਆਖਿਆ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਅਸਲ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਹੋਵੇਗੀ। ਪੂਰਾ ਉੱਦਮ 'ਉਦਯੋਗ' ਹੋਵੇਗਾ ਹਾਲਾਂਕਿ ਜਿਹੜੇ ਲੋਕ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਅਨੁਸਾਰ 'ਕੰਮਕਾਰ' ਨਹੀਂ ਹਨ, ਉਹ ਸਥਿਤੀ ਦੁਆਰਾ ਲਾਭ ਨਹੀਂ ਉਠਾ ਸਕਦੇ ਹਨ।
- (b) ਪਿਛਲੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਪ੍ਰਭੂਸੱਤਾ ਕਾਰਜ, ਸਖਤੀ ਨਾਲ ਸਮਝੇ ਗਏ, (ਇਕੱਲੇ) ਛੋਟੇ ਲਈ ਗੁਣਵੱਤਾ, ਨਾ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਵਿਧਾਨਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਲਿਆਣਕਾਰੀ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਜਾਂ ਆਰਥਿਕ ਸਾਹਜ।
- (c) ਸਰਕਾਰੀ ਕਾਰਜਾਂ ਨੂੰ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਵਿਭਾਗਾਂ ਵਿੱਚ ਵੀ, ਜੇਕਰ ਅਜਿਹੀਆਂ ਇਕਾਈਆਂ ਹਨ ਜੋ ਉਦਯੋਗ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹ ਕਾਫ਼ੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਵੱਖ ਹੋਣ ਯੋਗ ਹਨ, ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 2(j) ਦੇ ਅੰਦਰ ਆਉਣ ਲਈ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।
- (d) ਸੀਵਰੇਜ ਅਤੇ ਸਮਰੱਥ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਕੀਤੇ ਵਿਧਾਨਿਕ ਉਪਬੰਧ ਐਕਟ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਤੋਂ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਟਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜੋ ਇਸ ਦੁਆਰਾ ਕਵਰ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ।

(8) ਇਹ ਸਵਾਲ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਵਿਚਾਰਿਆ ਸੀ

(1) 1978 (2) SCC 213

ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਕੇਸ ਵਿੱਚ *ਏਸ ਰਾਜ ਆਦਿ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ* (2)। ਵਿਚਾਰਨ ਵਾਲਾ ਸਵਾਲ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਕੀ ਸਿੰਚਾਈ ਵਿਭਾਗ ਇੱਕ "ਉਦਯੋਗ" ਸੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ? ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਨੂੰ ਸਕੈਨ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਉਪਰੋਕਤ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤੇ ਦਬਦਬੇ ਵਾਲੇ ਸੁਭਾਅ ਦੇ ਟੈਸਟ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ। ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਇੱਕ ਉਦਯੋਗ ਸੀ। ਪਹਿਲਾਂ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੁੱਲ ਬੈਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸੁਣਵਾਈ ਕੀਤੀ:-

“ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਤਤਕਾਲ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਪਾਏ ਗਏ ਤੱਥਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਉਲੀਕਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਥਿਤੀ ਸਾਡੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਈ ਗਈ ਹੈ। ਪਰੀਖਣਾਂ 'ਤੇ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਨਿਰਣੇ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਸਾਨੂੰ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ ਕਿ ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਪਾਏ ਗਏ ਇਹ ਤੱਥ ਸਿੰਚਾਈ ਵਿਭਾਗ ਨੂੰ 'ਉਦਯੋਗ' ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਅਈਅਰ, ਜੋ ਦੁਆਰਾ ਵਿਕਸਿਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਡੋਮੀਨੈਂਟ ਨੇਚਰ ਟੈਸਟ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇ ਚੁੱਕੇ ਹਾਂ। ਸਿੰਚਾਈ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਮੁੱਖ ਕਾਰਜ ਜਦੋਂ ਡੋਮੀਨੈਂਟ ਨੇਚਰ ਟੈਸਟ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਸਪੱਸ਼ਟ

ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਦਯੋਗ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦੇ ਹਨ।

(9) ਹੋਰ ਹਾਲ ਹੀ ਵਿੱਚ, ਜੇਜਰਲ ਮੈਨੇਜਰ, ਟੈਲੀਕਾਮ ਬਨਾਮ ਐਸ. ਸ਼੍ਰੀਨਿਵਾਸਨ ਰਾਓ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ (3) ਦੀ 1993 ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਕੀ ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਦਾ ਦੂਰਸੰਚਾਰ ਵਿਭਾਗ ਇੱਕ ਉਦਯੋਗ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ? ਇਸ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ:-

“ਬਿਆਮ ਜੋਸਫ਼ ਦੇ ਕੇਸ (1996) 8 ਐਸਸੀਸੀ 489 (ਸੁਪੈਰਾ) ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਦੋ ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਬੈਂਚ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਡਾਕ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਕੰਮ ਰਾਜ ਦੇ ਸੰਪੂਰਨ ਕਾਰਜਾਂ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਇੱਕ 'ਉਦਯੋਗ' ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਦਯੋਗਿਕ ਵਿਵਾਦ ਐਕਟ, 1947 ਦੀ ਧਾਰਾ 2(j) ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਅੰਦਰ। ਇਤਫਾਕਨ, ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਬੈਂਗਲੁਰੂ ਵਾਟਰ ਸਪਲਾਈ (ਸੁਪੈਰਾ) ਵਿੱਚ ਸੱਤ ਜੱਜਾਂ ਦੀ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤੇ ਬਿਨਾਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਬੰਬੇ ਟੈਲੀਫੋਨ ਕੰਟੀਨ ਇੰਪਲਾਈਜ਼ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਕੇਸ - ਏਆਈਆਰ 1997 ਐਸਸੀ 2817 ਵਿੱਚ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਦੋ ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਲੈਣ ਲਈ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਟੈਲੀਫੋਨ ਨਿਗਮ ਇੱਕ 'ਉਦਯੋਗ' ਨਹੀਂ ਹੈ। ਰਿਲਾਇੰਸ ਨੂੰ ਉਸ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਲਈ ਬੀਏਮ ਜੋਸੇਫ਼ ਦੇ ਕੇਸ (1996) 8 SCC (supra) ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਬੰਬੇ ਟੈਲੀਫੋਨ ਕੰਟੀਨ ਵਿੱਚ

(2) ਏ.ਐਲ.ਆਰ. 1988 SC 1182

(3) 1998 (1) RSJ 43

ਇੰਪਲਾਈਜ਼ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਕੇਸ (ਭਾਵ ਬਾਅਦ ਵਾਲਾ ਫੈਸਲਾ), ਸਾਨੂੰ ਬੰਗਲੋਰ ਵਾਟਰ ਸਪਲਾਈ ਕੇਸ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਬੰਗਲੋਰ ਵਾਟਰ ਸਪਲਾਈ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਜੇਕਰ ਸਿਧਾਂਤ ਬੰਗਲੋਰ ਵਾਟਰ ਸਪਲਾਈ ਨੂੰ ਸਖਤੀ ਨਾਲ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਨਤੀਜਾ ਵਿਨਾਸ਼ਕਾਰੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸਤਿਕਾਰ ਦੇ ਨਾਲ, ਅਸੀਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਾਰਨ ਕਰਕੇ ਇਸ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਦੀ ਗਾਹਕੀ ਲੈਣ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਬੈਂਗਲੁਰੂ ਵਾਟਰ ਸਪਲਾਈ ਕੇਸ (ਸੁਪੈਰਾ) ਵਿੱਚ ਸੱਤ ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨਾਲ ਸਿੱਧਾ ਟਕਰਾਅ ਵਿੱਚ ਹੈ ਜਿਸ ਦੁਆਰਾ ਅਸੀਂ ਬੰਨ੍ਹੇ ਹੋਏ ਹਾਂ। ਇਹ ਜੋੜਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੇ ਲਈ, ਜਾਂ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਲਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਘੱਟ ਤਾਕਤ ਵਾਲੇ ਬੈਂਚ ਨੂੰ, ਬੰਗਲੋਰ ਵਾਟਰ ਸਪਲਾਈ (ਸੁਪੈਰਾ) ਵਿੱਚ ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨਾ ਜਾਂ ਉਸ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਪਾਸ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਇਹ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਬਹੁਤ ਪਹਿਲਾਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ - ਲਗਭਗ ਦੋ ਦਹਾਕੇ ਪਹਿਲਾਂ ਅਤੇ ਸਾਨੂੰ ਹੋਰ ਸੋਚਣ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ। ਨਿਆਇਕ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨ ਸਾਨੂੰ ਬੰਗਲੋਰ ਵਾਟਰ ਸਪਲਾਈ ਕੇਸ (1978) 2 ਐਸਸੀਸੀ 213 ਵਿੱਚ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਸਾਨੂੰ ਬੀਐਮ ਜੋਸੇਫ਼ (1996) 8 ਐਸਸੀਸੀ 489 ਅਤੇ ਬੰਬੇ ਟੈਲੀਫੋਨ ਕੰਟੀਨ ਕਰਮਚਾਰੀ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਏਆਈਆਰ 1997 ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ 2817 ਨੂੰ ਸਹੀ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ।

(10) ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਫੰਕਸ਼ਨ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਭੂਸੱਤਾ ਸਨ। ਬਿਲਡਿੰਗ ਅਤੇ ਸੜਕ ਵਿਭਾਗ, ਇੱਕ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਇਹ ਰਾਜ ਦੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੰਪੰਨ ਕਾਰਜਾਂ ਨੂੰ ਨਿਭਾਉਂਦਾ ਦਿਖਾਈ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ, ਤਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਇੱਕ ਉਦਯੋਗ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਬੰਗਲੋਰ ਵਾਟਰ ਸਪਲਾਈ ਅਤੇ ਸੀਵਰੇਜ ਬੋਰਡ ਦੇ ਕੇਸ (ਸੁਪੈਰਾ) ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਪ੍ਰਬਲ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਟੈਸਟ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਭਲਾਈ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਜਾਂ ਆਰਥਿਕ ਉੱਦਮਾਂ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ, ਇਹ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ ਕਿ ਲੇਬਰ ਕੋਰਟ ਨੇ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ ਉਦਯੋਗ ਮੰਨਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਹਰੀ ਚੰਦ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, 1996 ਦੇ ਸੀਡਬਲਯੂਪੀ ਨੰਬਰ 11790, 11 ਨਵੰਬਰ, 1997 ਨੂੰ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਲੋਕ ਨਿਰਮਾਣ ਵਿਭਾਗ (ਬੀ ਐਡ ਆਰ) ਵਿਭਾਗ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਸੀ। ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਨੇ

ਇਸ ਨੂੰ ਉਦਯੋਗ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ। ਵੱਖਰਾ ਨਜ਼ਰੀਆ ਲੈਣ ਦਾ ਕੋਈ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ।

(11) ਹਾਲਾਂਕਿ, ਰਾਜ ਦੀ ਤਰਫੋਂ, ਹਰੀ ਦਾਸ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਹ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਇੱਕ ਹਵਾਲਾ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਲੋਕ ਨਿਰਮਾਣ ਵਿਭਾਗ (ਬੀ ਐਂਡ ਆਰ) ਵਿਭਾਗ ਇੱਕ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਉਦਯੋਗ ਅਤੇ, ਇਸਲਈ, ਦੂਜਾ ਸੰਦਰਭ ਸੰਭਾਲਣ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਰੋਸ ਜੂਡੀਕਾਟਾ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦੁਆਰਾ ਰੋਕਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਵਿਵਾਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੁੱਲ ਬੈਚ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਵੀ ਵਿਵਾਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਕਤ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਨੁਕਤੇ 'ਤੇ ਗਲਤ ਫੈਸਲਾ ਰੋਸ ਜੂਡੀਕਾਟਾ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ। ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਮੁਥੁਰਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਸਰਜੂ ਜੈਸਵਾਲ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਦੋਸੀਬਾਈ ਐਨਬੀ ਜੀਜੀਭੋਏ (4) ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਇਸ ਸਵਾਲ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਗਲਤ ਫੈਸਲਾ ਅਦਾਲਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ ਅਤੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਪੈਰਾ 9 ਵਿੱਚ ਇਸਨੂੰ ਹੇਠਾਂ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। :-

“... ਕਿਸੇ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਇੱਕ ਸਵਾਲ ਨੂੰ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਇੱਕ ਗਲਤ ਫੈਸਲੇ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਕਨੂੰਨ ਦੀ ਗਲਤ ਵਿਆਖਿਆ ਦੁਆਰਾ ਅਦਾਲਤ ਥਾਈ ਨੂੰ ਮੰਨਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਤਾਂ ਸਵਾਲ, ਸਾਡੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ, ਨਿਆਂਇਕਤਾ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇੱਕ ਗਲਤ ਫੈਸਲੇ ਦੁਆਰਾ ਜੇਕਰ ਅਦਾਲਤ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਮੰਨ ਲੈਂਦੀ ਹੈ ਜੋ ਉਸ ਕੋਲ ਕਨੂੰਨ ਦੇ ਅਧੀਨ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਸਵਾਲ ਇੱਕੋ ਧਿਰ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਨਿਆਂ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਚੱਲ ਸਕਦਾ, ਕੀ ਅਗਲੀ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਕਾਰਨ ਉਹੀ ਹੈ ਜਾਂ ਹੋਰ।

(12) ਜੈ ਸਿੰਘ ਜੈਰਾਮ ਤਿਆਗੀ ਆਦਿ ਬਨਾਮ ਮਮਾਨ ਚੰਦ ਰਤੀਲਾਲ ਅੱਗਟਵਾਲ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ (5) ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਵੀ ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਸਵਾਲ ਫਿਰ ਵਿਚਾਰਨ ਲਈ ਆਇਆ। ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਲਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਐਗਜ਼ੀਕਿਊਟਿਵ ਕੋਰਟ ਨੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਅਤੇ ਡਿਕਰੀ ਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਫਰਮਾਨ ਰੱਦ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਬੈਂਚ ਰੈਟਸ, ਹੋਟਲ ਅਤੇ ਲਾਜਿੰਗ ਹਾਊਸ ਰੇਟ ਕੰਟਰੋਲ ਐਕਟ, 1947, ਕੋਲ ਕੋਈ ਅਰਜ਼ੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਛਾਉਣੀ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਇਮਾਰਤਾਂ, ਬੰਬਈ ਛਾਉਣੀ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਬੰਬਈ ਕਿਰਾਇਆ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ, ਉਸ ਨੁਕਸ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਫਰਮਾਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਰੋਸ ਜੂਡੀਕਾਟਾ ਵਜੋਂ ਚਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਜਦੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਫੈਸਲਾ ਗਲਤ ਸੀ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਉਲਟ ਸੀ, ਇਹ ਨਿਆਂ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ। ਸਿੱਖਿਅਤ ਲੇਬਰ ਕੋਰਟ ਨੇ ਸਹੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਲਈ ਕੋਈ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਜਾਂ ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਸੀ।

(13) ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨੁਕਤੇ ਦੀ ਤਾਕੀਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

- (4) ਏਆਈਆਰ 1971 ਐਸਸੀ 2355
- (5) ਏਆਈਆਰ 1980 ਐਸਸੀ 1201

ਮਹਲਾ ਏ ਰੂਪ ਰਾਮ ਆਦਿਕ

॥

੩੧੫॥

(ਐਨ.ਕੇ. ਸੋਢੀ, ਜੇ.)

(14) ਇਹਨਾਂ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ, 1 ਦੋਵੇਂ: ਬਿਨਾਂ ਯੋਗਤਾ ਦੇ ਸਿਵਲ ਇਵਰਿਤੀ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ* ਨੂੰ ਫੇਲ੍ਹ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਡਿਸਕਲੇਮਰ:- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ, ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ-ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਗੁਲਜ਼ੇਬਾ

JST

ਐਨ.ਕੇ.ਸੋਢੀ ਜੇ.

ਮਹਲਾ, - ਪਟੀਸ਼ਨਰ

ਬਨਾਮ

ਰੂਪ ਰੈਮ ਅਤੇ ਹੋਰ, -ਜਵਾਬਦਾਤਾ

1997 ਦਾ CR ਨੰਬਰ 1938

3 ਸਤੰਬਰ 1998 ਈ

ਹਰਿਆਣਾ ਪੰਚਾਇਤੀ ਰਾਜ ਐਕਟ, 1994 — ਐੱਸ. 176(4)-ਹਰਿਆਣਾ ਪੰਚਾਇਤੀ ਰਾਜ ਚੋਣ ਨਿਯਮ, 1994—ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ, 1950 — ਆਰਟੀਕਲ 227—ਕੀ ਗਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਵੱਖ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਚੋਣ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਬੇਨਿਯਮੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ - ਚੋਣਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਸ. 176 ਵਿੱਚ ਸ਼ਿਕਰ ਕੀਤੇ ਦੋ ਆਧਾਰਾਂ 'ਤੇ ਹੀ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਵਾਪਸ ਆਏ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨੇ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਅਭਿਆਸ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਾਂ ਗਿਣਤੀ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਬੇਨਿਯਮੀਆਂ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਕੰਮ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ - ਸਿਰਫ਼ ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਚੋਣ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਚੋਣ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਕੁਝ ਬੇਨਿਯਮੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਸਨ, ਚੋਣ ਨੂੰ ਪਾਸੇ ਰੱਖਣ ਲਈ ਧਾਰਾ 176 ਦੇ ਆਧਾਰ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਹੈ - ਚੋਣ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਸੋਧੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਵਿੱਚ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਰਿਆਣਾ ਪੰਚਾਇਤੀ ਰਾਜ ਐਕਟ, 1994 ਦੀ ਧਾਰਾ 176 ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਇਹ ਦਰਸਾਏਗੀ ਕਿ ਸਿਰਫ਼ ਦੋ ਆਧਾਰ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਚੋਣ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ: (ੳ) ਕਿ ਵਾਪਸ ਆਏ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨੇ ਉਪ-ਧਾਰਾ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇੱਕ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਅਭਿਆਸ ਕੀਤਾ ਹੈ। (5); (ਬੀ) ਕਿ ਗਿਣਤੀ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਕੁਝ ਬੇਨਿਯਮੀਆਂ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਕੰਮ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ, ਜਿਸ 'ਤੇ ਦਲੀਲ ਦੇ ਕੇ ਅਦਾਲਤ ਵੋਟਾਂ ਦੀ

ਪੜਤਾਲ ਅਤੇ ਮੁੜ ਗਿਣਤੀ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਸ ਉਮੀਦਵਾਰ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਜਾਇਜ਼ ਵੋਟਾਂ ਪਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ, ਉਸ ਨੂੰ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਚੁਣੇ ਜਾਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੇ ਪਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਵਾਪਸ ਆਏ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨੇ ਕੋਈ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਅਭਿਆਸ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਲਈ, ਚੋਣ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਤਾਂ ਹੀ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋ ਸਕਦਾ ਸੀ ਜੇਕਰ ਉਸਨੇ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਗਿਣਤੀ ਦੌਰਾਨ ਕੁਝ ਬੇਨਿਯਮੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਮੁੜ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਵਾਪਸ ਆਏ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨਾਲੋਂ ਘੱਟ ਵੋਟਾਂ ਪਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਵੋਟਾਂ ਦੀ ਮੁੜ ਗਿਣਤੀ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਹੈ। ਸਿਰਫ਼ ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਚੋਣਾਵੀ